

דמות מחנך ופייטן מהולנד

מאת אריה ליכטיץ

ספר צנוע אך מרובה בחשיבותו נחבא וערכה ברכה חפס על איש מופלא מבני העם ההולנדי. אחד ומיוחד בין חסידיו אימות העולם, שהקדיש את כל עצמו בפעולת מחתרת להצלת הלוצים ובגיינוער יהודים בשנות שלטון הנאצים — עד שנפל קרבן. המדובר ב,אורו הנח — יופ ווסטרוויל בחייו ובמותו, שהופיע זה לא כבר בבית לוחמי הגיבורות טאות ע"ש יצחק קצנלסון, ע"י הוצאת הקיבוץ המאוחד.

ברכה חפס הסופרת והחוקרת, שזכתה להכרה ולהערכה בפילוסוף ספרותי ועוד מרובים על תנועות היסטוריות ובעיצוב דמויות סנו"רות ומסעירות של יחידי סגולה אצלנו ובעולם, נחרכזה הפעם באיסוף פרטים אותנטיים ובצירוף צירופים מפי עדים כדי להאיר

דמותו של מחנך ופייטן שלא מבני ברית ולהרחיק בתוכנו לער לם, ואכן, מאן פלישת הגרמנים להולנד במאי 1940 ועד אותו יום 11 באוגוסט 1944 שיופ ווסטרוויל הוצא להורג בידי הנאצים, „ככל שמרחק הזמן מבי" לים יותר ויותר את אפילה הת קופה, שהיתה למנוח עליו נתן הייו — כן עולה בוהרו מיבחן הרוח שבמעשהו". בני עליית הנוער שהיו מרוכזים בקוזה שב לוסדראכט, ראו בו ביופ ווסטרוויל ויל לא רק אב מסור, מצילם ממות, אלא גם את האיש שהע" שיר את נפשו בהעניקו לחייהם רקע עמוק של גודל לב, ביום שימש מורה בבית הספר, ובלילה — במהתרת, ביתו פתוח היה לכל נצרך, לכל נרדף, רבים היה מכנס בביתו וכן הסתיר בנים ובנות בבתים ששכנתו וביקחות שב" ספר, כאן מצאו הרבה שעות טובות. לא היה ניכר כלל עד מה דואגים יופ ואשתו לחברים מן ההכשרה ולבני האת עליית הנוער, כאשר נתפסה וילי אשתו יעמה כמה ממקורביו, חש יופ למקום מחבואה של אהת הצעיר רות במלים נרגשות: „בואי מהר! אני מעביר אותך מיד למקום בטוח יותר, מפני שוילי, לטי וגיל נחפסו".

ברכה חפס מטיבה לצייר ול" הבלים תכונות וסגולות הרוח של ווסטרוויל, מכאן איש ההעזה והמעשה, המהפכן המחליט לפעול בשעה הדרושה בלי שיהרהר בס" כנה האורבת לו; ומכאן איש ההגות והפיוט, דך וטוב לב לילד, שדואב הישראחו מן התנ"ך והברית החדשה, שמאהבתו הסבעית לכל הברואים ידע ליצור קשרי נפש ונכונות לעמידה נגד הצורך עם ההנהגה של „החלוץ" ועם אנשי עליית הנוער, כמו שושנה ליטן, יואכים סימון-יששו, קורט ריילינ" גר, קורט האנמן, ארנסט הירש, מאקס וינדמילל, מנחם, עדינה, מריה, משה ודומיהם, שמהם נפלו בדרך ומהם הצליחו להי" מלט.

המחברת משלבת בספרה ערו" יות היות של מי שניצלו ע"י יופ, עדויות המלסימות קורים רבים להבנת אישיותו כפאציפיסט, אהב אדם ומאמין באדם, הגה לורה צימלס (כיום בכפר סגל), שדאחה את יופ בעבודתו עם ילדים כאמן החינוך, מעידה: „כשהפציצו את רוטרדאם במאי 1940, עזר יופ לחלץ פצועים תחת מטר הפצצות. בין השאר חילץ גם חייל גרמני גוסס בן תשע-עשרה, שמילמל בגאווה: „הרגתי עשרים ושלושה... יופ זועזע עד עמקי נשמתו: מה עשה הפאשיזם לבני אדם, שנער בן תשע-עשרה, ההולך למות, מלותי האחרונות הן דברי גאווה על רצה? ... והנה אורה גרון (כיום בהדסים) בתהייתה: „לג, החלר צים, לא היתה ברירה, כי דיננו נגור בין כך ובין כך, ותחת לשבת ולחכות באפס-מעשה — קמנו ועשינו; לא היה לנו מה להפסיד, אך מעשהו של יופ, שהטיל עצמו וכל אשר לו לתוך המערבולת של הצלת יהודים, היה מעשה גבורה והקרבה שאין דומה לו. הן יכול היה להמשיך בהנהלת בית-הספר שלו, ואיש לא היה סוגע בו לרעה, אבל אישיותו החופשית והגיאה הת" קוממה, הוא היפשו דרך לביטוי המרי בלי להשתמש בנשק, במע" שהו ביטא מחאתו נגד כל מה שעוללו הנאצים ליהודים, לעם ההולנדי ולעולם כולו, בהכרה מלאה ובידיעה ברורה לקראת מה הוא הולך שקע בעבודת המחתרת ונתן לה חכל".

כאשר העביר יופ ווסטרוויל נערים ונערות מהולנד לבלגיה והדריכם להצות את דאי הפירי נאים לספרה ומשם לארץ-ישראל, — אומר ברוך הור (כיום בעיר הנציב) — מה דברי פרידת הש" מיצ באוניהם? : „אתם עומדים על סף השיחרור; בקרוב תתגשם שאיפתכם לבנות את ארץ-ישראל כמוולדת לכל יהודי העולם, אך אל לכם לשכוח את חבריכם

שנשלו ובקרבן, חיהם סללו לכם את הדרך לחירות. בני ארצכם הציבו להם יד והנציחו זכרם".

אכן, כבוד הוא להולנדים ולנו, כי בזמנו הוקמה המצבה ביער ווסטרוויל עליד קיבוץ גלעד שבהרי אפרים, ועתה נתווסף הספר „אורו הנח" לזכרו של יופ ולכל אשר פעלו עמו כנוצי"ים וכיהודים, בהצלת בני עמנו, מלבד מסתה המקיפה והמרשימה של ברכה חפס „חיים של שלי" הות", מצורפים בספר המדורים „מעזבוני" — שירו של יופ „ערב בכלא" (בתרגום יעקב אורלנד) ו„מכתבים מן הכלא" — „בעיני בני עמו", זכרונות שנוכי תבו במיוחד לספר זה בידי חבריו והלמידיו של יופ, וכן הפרק הרוסט „בנתיבי ההצלה" שנכתב ע"י רינה שימל על יסוד עדויות של ניצולים.

ספר מלמד ומחנך!